

در شانزدهم فروردین سال ۱۳۶۷ گاو ماده هشتتین ۴ ساله توسط یکی از دامپزشکان استان فارس جهت بررسیهای بیشتر به کلینیک دانشکده دامپزشکی شیراز ارجاع داده شد. درجه حرارت، ضربان قلب و حرکات تنفس در زمان ورود به ترتیب ۳۹ درجه سانتیگراد و ۷۵ و ۵۰ در دقیقه بود. حرکات شکمبه یک درد و دقیقه وضعیف گزارش گردید. معاینه دستگاه گردش خون نشان داد که ریتم قلب نامنظم و صداهای قلب از نظر شدت و ضعف متغیر می باشد. برای تعیین نوع آریتمی الکتروکار دیوگرام روی اشتقاقهای دو قطبی و یک قطبی اندامها (I, II, III و avR و avL و avF) ثبت شد (شکل ۱ الف). آزمایش خون و معاینات بالینی وجود تورم ضربه نگاری را که در گزارش اولیه آمده بود تأیید نمود. دام برای انجام یک لاپاراتومی اکتشافی بستری گردید. در مدت بستری روزانه بطور مرتب الکتروکار دیوگرام ثبت گردید. در تاریخ ۶۹/۱/۱۹ لاپاراتومی انجام و مقدار زیادی شن و ماسه از داخل شکمبه و نگاری خارج و ضمناً "تشخیص انباشتگی هزارلا نیز داده شد. سه روز بعد از عمل جراحی روزانه ۵ تا ۶ لیتر پارافین به گاو خورانیده شد و معاینات بالینی نشان داد که وضع عمومی بیمار روبه بهبودی است. در تاریخ ۶۹/۱/۲۲ ثبت الکتروکار دیوگرام و معاینه بالینی قلب نشان داد که ریتم قلب منظم و عاری از هرگونه آریتمی است (شکل ۱-ب).

تفسیر الکتروکار دیوگرام:

- برای تفسیر هر الکتروکار دیوگرام نکات زیر بایستی مورد توجه قرار گیرد.
- الف: فواصل R-R متوالی بایستی منظم و تقریباً "به یک اندازه باشد و تعداد آنها در دقیقه از حداکثر و حداقل ضربان قلب طبیعی دام مورد نظر تجاوز ننماید.
- ب: شکل امواج QRS متوالی شبیه هم باشد.
- ج: شکل امواج P متوالی مشابه هم و فاصله آن تا QRS (یعنی فاصله P-R)

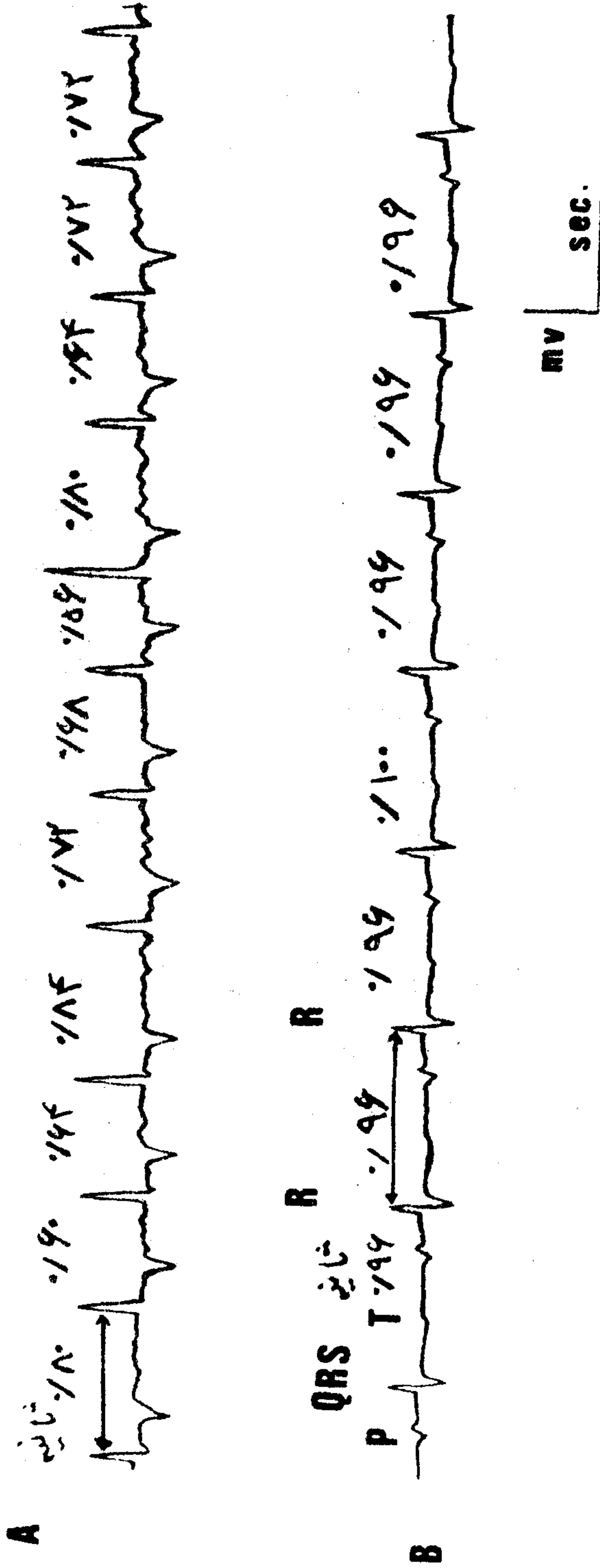
از حد طبیعی تجاوز ننماید (شکل ۱ - ب) .

با توجه به نکات بالا در مورد نوار (الف) متوجه می‌شویم که معیارهای بالا وجود ندارد (فواصل R-R نامنظم - عدم وجود موج P و وجود امواج متعددی بنام F در حد فاصل دو R-R) . این معیارها نشان دهنده وجود فیبریلاسیون دهلیزی است .

مقایسه الکتروکاردیوگرام ثبت شده در ۶۹/۱/۱۶ (الف) و ۶۹/۱/۲۲ (ب) نشان می‌دهد که در دومین ریتم با در نظر گرفتن موارد ذکر شده در فوق منظم می‌باشد . فیبریلاسیون دهلیزی در بین حیوانات اهلی در اسب (۳) گاو (۱) و سگ (۴) گزارش شده است . اهمیت کلینیکی این آریتمی در حیوانات مختلف متفاوت می‌باشد . در سگ فیبریلاسیون دهلیزی در صورت عدم درمان موجب مرگ حیوان خواهد شد . در اسب هر چند علائم بالینی واضحی بوجود نمی‌آورد ولی تحقیقات بعمل آمده (۲) نشان می‌دهد که در عمل طبیعی دستگاه گردش خون اثر گذاشته قدرت دام را برای مسابقات اسبدوانی (کورس) و پرش کاهش می‌دهد . بنابراین به عنوان یک آریتمی مرضی بایستی تحت درمان قرار گیرد . در گاو وجود فیبریلاسیون دهلیزی همزمان با عوارض دستگاه گوارش توسط محققین متعددی گزارش شده است . با اینکه دقیقاً "پاتوفیزیولوژی آن در این دام بطور علمی مشخص نشده ولی بهم خوردن تعادل الکترولیت‌ها در (جابجایی شیردان به طرف چپ و جابجایی و پیچ خوردگی شیردان بطرف راست) و توکسمی حاصله از باکتریهای گرم منفی در اختلالات دستگاه گوارش به عنوان دو تئوری مورد قبول اکثر متخصصین کاردیولوژی حیوانی قرار گرفته است ۱

با توجه به مطالب بالا فیبریلاسیون دهلیزی در گاو در مرحله نخست نیاز به درمان نداشته و در صورتیکه ۴۸ الی ۷۲ ساعت پس از درمان آریتمی از بین نرفت بایستی با مصرف سولفات کوئینیدین (خوراکی) و یا گلوکونات کوئینیدین (داخل وریدی) اقدام به درمان نمود .

در بیمار ارائه شده در این مقاله فیبریلاسیون دهلیزی پس از گذشت ۳ روز بدون مصرف دارو به ریتم منظم برگشت و تا ترخیص دام معاینات بالینی، طبیعی بودن ریتم قلب را تأیید نمود .

الکتروکاردیوگرام روی اشتقاق V₁ در موقع وجود فیبریلاسیون دهلیزی
(الف) و بعد از برگشت ریتم بحالت طبیعی (ب)